

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vier Gront-Reghels der Christelijcke wijsheynt

Manni, Giovanni B.

Antwerpen, 1683

Eeuwicheyt Der Ziele. Quid prodest homini si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat. Wat kan het den mensch baten dat hy de heele werelt win, indien hy sijn ziele verliest? ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50172)

EEUVVICHEYT DER ZIELE.

Quid prodest homini si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur.

Wat kan het den mensch baten dat hy de heele werelt win, indien hy sijn ziele verliest? Matth. xvi.

DEn eersten en voornaemsten grondreghel wordt ghetrocken uyt de bemerckinghe der *Eeuwicheyde*, verwoeght met eene levendighe kennis van de weerdicheydt der *Ziele*, ende een omberoerlyck voornemen van die meer te achten dan al wat het lichaem aengaet: want daer en is maereen *Ziel*, een eenighe, een eeuwige *Ziel*. Ick segh eene *Ziel*, die maer eens alleen verloren zijnde, noyt meer en kan herwonnen worden; ende eens ghewonnen, noyt meer verloren.

Dat dan den leser in't binnenste zijns herte eens overweghe dese weynighe linien; ende als oft hy met de voetstappen der ghe-
dachten

dachten gekomen waere voor de twee poorten der *Eeuwicheydt*, waer van de eene naer den Hemel leyt, de andere naer den afgrondt der Helle; ende die als door Gods handt gheopent vindende, laete zyn ooghen vallen op de oneyndelycke hooghde en diepte van die ombepaelde eeuwen, by sich selven meermaels en meermaels herhaelende dese dry woorden

Noyt, Eeuwicheydt, Altyt.

En sich dan keerende tot zyn *Ziele*, de selve vanden slaep opwecke segghende:

Ah! weest ghedachtigh mijne *Ziele*, dat ghy eeuwich zyt, ende eeuwiglyck moet leven, oft in gheluck-salicheyt oft in ellende. Leest voor de *Eeuwicheydt*, strydt voor de *Eeuwicheydt*, lydt voor de *Eeuwicheydt*. Want stryden ende lyden in een leven, datmen sonder lyden en stryden niet passeren en kan, dient tot een eeuwiglyck gheluckich oft eeuwichlyck ellendigh leven.

De doot is de poorte der *Eeuwicheyt*, ende als ghy tot daer toe sult gheraeckt zyn, indien gy die vanden Hemel niet in en treedt, maer af-gesmeten wort langhs die van de Helle, wee u! want ghy alsdan met den Engelschen Koninck Henricus den achtsten wel sult moghen uytroepen, *wy hebben's al verloren:*

verloren: overmidts eenen mensch, zijn *Ziel* verloren hebbende, niet meer en heeft te verliezen oft te winnen.

Als ghy nu sult den voet ghestelt hebben op de dorpels der *Eeuwicheydt*, gaet al- lenghskens binnen stap voor stap; ende over- leght by u selven, dat de *Eeuwicheydt*, alhoewelse oneyndelyck is, ende in haer be- sluyt ontallycke eeuwen, ontallycke maen- den, ontallycke weken, ontallycke daghen ontallycke uren, ende ontallycke minuten, ende boven dese ontallycke noch andere on- tallycke minuten, uren, daghen, weken, maenden, jaeren, en eeuwen; evenwel, als oft zy bepaelt waere, wortse in dees twee korte woorden begrepen, die nochtans gheen eynde en hebben, *Noyt*, *Noyt*, *Altydt*, *Altydt*. O goeden JESVS, wat een on- ghemeten zee is dit? sonder grondt sonder oever, sonder palen en sonder eynde. O hoe klopt mijn hert, hoe slaet den pols, hoe ver- kilt mijn bloedt, als de ghepeysen my onstel- len, bottende tegen dat *Altyt* en *Noyt*, *Noyt* en *Altyt*.

Eenen *Altydt*, die *Noyt* eyndighen en sal: eenen *Altydt*, die uyt ons ghedacht *Noyt* gaen en moeste: eenen *Altydt*, die even als een snydende mes dweers door pas- seert de ziele der sondaeren: eenen *Altydt*, die

die

die even als eenen scherpen doorn doorsteekt het hert vanden rechtveerdighen : eenen *Altydt*, die de sterckste pilaeren der Kercke heeft doen beven : eenen *Altydt* die de woestijnen en kloosters vervult heeft, die de suyverheyt der Maeghden bewaert heeft, die de Martelaers hun bloedt af-getrocken heeft, die de heylicheyt gebaert heeft ende de onnooselheyt onderhouden.

O *Noyt* ! ô *Altyt* ! ô *Altyt* ! ô *Noyt* !

Noyt en is hy quaet, die peyft op *Altydt*.

Altyt is hy goet, die den *Altyt* voor ooghen heeft.

Noyt, *Altyt*, *Eeuwicheyt*:

Siet mijnen vriendt, ghy steeckt alreede in't midden der *Eeuwicheyt*, die gheen midden en heeft ; inden loop der jaeren, die noyt en eyndighen ; inden rinck, wiens omloop eeuwich is ende het middelpunt op alle tyden : want altyt durende noyt eyndighen en sal, ende altyt sich uytstreckende en sal noyt bepaelt worden : eene gheftadighe onveranderlyckheyt, eene onstervelycke gestadigheyt: een radt dat, altyt draeyt ende noyt stil en staet : een fonteyn, wiens waters door ontallycke buyzen altyt loopen en wederom keeren, sonder in d'een of d'ander oyt op te hou-

houden; een water-ader, daer een gedurighe riviere uyt spruyt van aldersoetsten zeghen oft alderbitterste vermaledydinghe: een serpent, dat sich in't rondt omleght, stekende synen steert in den monde, soo dat het nergens en begint te eyndighen, maer verthoont sich sonder middel en sonder eynde. Ghy wilde weten wat de *Eeuwicheydt* was: siet ghy hebbet verstaen sonder dat te verstaen: want alle dese ghelyckenissen, daerse mede beschreven wordt, alhoewel sy veel schynen te bedieden, en legghen gants niet uyt. Een mierken en kan by gheenen olifant vergheleken worden, veel min t'gheen oneyndigh is by eyndelijcke saken. Nu wat isser oneyndelycker als de *Eeuwicheydt*, aenghesien zy uyer nature oneyndelijck is, ofte de oneyndelijckheyt selfs. Naer duysent jaeren, naer duysent millioenen van jaeren, en duysent millioenen van millioenen der eeuwen, en konde niet gheraken tot het eynde, of tot het midden, ja niet tot het beghinsel der *Eeuwicheydt*. Soo langh als de aerde, aerde; den hemel, hemel; Godt (ô Heere! wie kan dit oyt begrypen, t'gheen nochtans allentsins seker is?) soo langh, segh ick, als Godt. Godt sal wesen; soo langh sullen de salighe, saligh; en de verdoemde, verdoemt blyven: ende om dat Godt noyt op-houden en kan Godt
te

te zijn , en kunnen de verdoemde noyt op-
houden verdoemt ; nocht de salighe, saligh te
wesen.

Och oft wy dickwils peysden op desen
Altydt ! hoe licht ende kort soude ons
schynen alle lyden ! hoe soet en vermakelijck
allen aerbeyt om te komen tot het eeuwigh
ghenieten van den eeuwighen Godt ! Hoe
ver' souden wy ons houden van alle sonden !
Hoe jeverigh soude wy syn tot goede wer-
ken ! Hoe wel souden wy trachten te beste-
den dien ooghenblick , daer de *Eeuwicheyt*
aen hanght !

Doet dan , ô Eeuwighen Heer, doet door
uwe bermhertigheyt open onse ooghen , om
waerachtelijck te doorsien, hoe onghemeren,
hoe gheluckigh oft ellendigh de *Eeuwig-
heyt* is : maect doch dat wy soo leven
op desen ooghenblick tyts, die ghy door uwe
ghenade ons hebt ghegheven, en't selve soo
besteden, dat het ons inder *Eeuwicheyt* magh
baeten.

Dit roepen wy , dit preken wy aen een je-
der , om die zielen te bewaeren , die niet en
betreden den wegh der godt-salighe *Eeu-
wicheyt* , maer blindelinx loopen naer
den af-grondt der *Eeuwighe* rampsaligheyt.
Hooft ô Christenen , hooft ô Heyde-
nen , al die der leeft over den gantschen aert-
bodem,

bodem, en woont inde uyerste gewesten der werelt : hoort altemael dese dry woorden , *Noyt* , *Altyt* , en *Eeuwicheyt*. Saligh zijns die nu inden hemel u ghenieten, ô Eeuwighen Godt, gheluckich boven gheluckich , want zy sullen u loven in de eeuwen der eeuwen.

O *Eeuwicheydt* sonder paelen ! ô hooghe , ô breede , ô diepe *Eeuwicheydt* ! oneyndelyck hooghe , oneyndelyck breede , oneyndelijck diepe *Eeuwicheydt* ! Van dit Ooghenblick levens , ô steiffelijck mensch , hanght een *Eeuwich* leven of sterven. Hier toe leydt u de wellust der wereltd , daer toe brenght het Cruys van Jesus : kiest 'tgeen u best behaeght : want het staet u vry te leven of te sterven, maer zyt ghedachtich dat soo het leven als het sterven is voor een *Eeuwicheyt*.

Als ghy soo verre met de ghepeysen gekomen sult wesen, ô leser wie ghy zyt , dan sal den H. Joannes Guldemont stutten den ombetoomden loop van uwe ongeregelde passien , ende u met dese woorden aanspreken. Seght my hoe veel handen hebr ghy ? Twee : Godt wilse u bewaeren : maer om datg'er twee hebr, quaemt ghy by gheval de een te verliezen, ghy behielt noch d'ander. Ende hoe veel voeten hebr ghy ? Twee : Den Heer
laetse

laetse u behouden ; maer met ongheluck den eenen af-gekapt wesende, sout noch den anderen hebben. Ende hoe veel oogen hebtghe ? Twee. Dese u gheschepen heeft moests behoeden , wantse u soo lief zijn ; maer sooder eene verduystert wierde met een overwasschende schelle die niet af-gepelt en konde worden, daer blever u noch een over. Maer nu dan , hoe veel *Zielen* hebde ! Hebtgher twee , veel ghelux daer mede : want d'een verloren gaende , kont de andere noch behouden. O mynen Godt ! ô mensch ! ghy en hebt maer een *Ziel* , een eenighe *Ziel* , een eeuwige *Ziel* , sooghe dees verliest ghy en behouter gheen andere , sooghe dees behoudt ghy behouter eene dier u hondert en duysent zielen weert is : sooghe dees verliest ghy verliestse voor *Eeuwich* , sooghese behoudt ghy behoutse voor *Eeuwich* ; dese behouden en kan noyt meer verloren worden, verloren en kan noyt weder ghecregen worden,

O Christen mensch , waer is u gheloof ? waer is u verstant. Laet ons aen't kort gheweer komen, hier houd ick u staen , ghy en sult my niet ontsnappen. Ghelooft ghy de *Eeuwicheyde* , of en gheloofdesse niet ? Gheloofdesse niet , ghy doet te veel : gheloofdesse, ghy doet al te luttel. Wel hoe ? macck
ghy

ghy meer wercks van vier voeten aerde, van wat roock der eere, van eenen ooghenblick plefiers, van een handt-vol ftucxkens die wat gheel sien, oft ronde bollekens uyt eenighe zee-fchelpen, als van uwe arme *Ziele*, uwe eenighe, uwe eeuwighen *Ziel*? Ghelooft my maer, en ick ben voldaan.

Soo dese alhoewel weynige woorden aen u, die de *Ziele* min acht als het slecht ghelt, te veel duncken; ick ben te vreden, dat ghy in u herte print niet meer als dees twee woorden, *Eenighe-Ziele*, *Eeuwighen-Ziele*. Soo sult ghe als de bekoringhen u prickelen, als de voorworfels der ghenoechten u aenlocken, als de finnen u streelen, met desen staelen schilt af-weiren alle de slaghen der vyanden; ghelyck eertyts Keyfer Karel den vyfden, aen wie naerder handt het gepeys der *Eeuwicheyt* de Kroone van't hooft heeft geruckt, af-sneed den draet des onrechtveerdighen raets van eenen Politiken Atheist, segghende; *Maer daer is een Ziele*. Och oft den mensch dickwils by zy selven herhaelde; *Maer daer is een Ziel, een eenighe Ziel, een eeuwighen Ziel*. Ghy sult glorieus wesen als eenen Alexander, ghelukkig als eenen Cæsar, rijck als eenen Cresus, schoon als eenen Absalon, sterck als eenen Sampson, minnelijck als eenen Jonathas; de ryckdommen, de eeren, de verheve staeten,
de

de meeste plesieren sullen 't u went in huys
rollen beneffens allen voorspoet : maer en
sulghe dit niet al , t'zy lief of leet , moeten
hier laeten inde ure des doodts , naer vier of
vyf daghen dieghe sult hebben gheleest ?

Wat salder dan , ô versteenden sondaer ,
wat salder dan gheschieden met uwe *Ziele* ,
uwe eenighe *Ziel* , uwe eeuwige *Ziel* ?

O gulde waerheyt , ô gront-reghel der sa-
licheyt ! weynigh verstaen en weynigher ghe-
bruyckt vande werelt ! *Eenighe ziele* , *Eeuwighe*
ziel , wiens verghetentheyt my doet roepen ;
O daer en is gheen gheloof , daer en is gheen
verstant , daer en is gheen bedencken in den
ghenen die sondicht.

Ziele : *Eenighe :* *Eeuwighe*
Noyt : *Altyt :* *Eeuwigheyt.*

Heere , verlost myn Ziel van het slaghsweert , en
de myne eenighe uyt de klauwen van den bloet-bont.
Pfal. 21.

Salva

Salva Animam tuam.

Maeckt u *Ziele* salich. *Gen. xxix.*

TReedt onder de voeten al dit poppen-goet,
Dees affchen en stof dat met den wint wegh-
vlieght :

Om de *Ziel* te behouden die leven moet,
En te winnen het gheen ons noyt en bedrieght,
Lydt voor de *Eeuwicheyt*, die gheen eynde kan
weten,

Alle kommer en smert daerghe me wordt gesmeten :
Besteet uw ghepeys om schatten van waerde
Te maken nyt 't slyck en slijm deser aerde.

B

EEU-